EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 12.4.2019
COM(2019) 179 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Výjimky udělované členskými státy podle nařízení (EU) č. 181/2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Výjimky udělované členskými státy podle nařízení (EU) č. 181/2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004

1. ÚVOD

1.1. Souvislosti

Nařízení (EU) č. 181/2011[1] (dále jen „nařízení“) stanoví soubor práv pro cestující, kteří v Evropské unii využívají služeb autobusové a autokarové dopravy. Je použitelné od 1. března 2013.

Komise předkládá tuto zprávu podle čl. 2 odst. 6 a čl. 18 odst. 2 uvedeného nařízení, které vyžadují, aby byla Evropskému parlamentu a Radě předložena zpráva o výjimkách udělených podle čl. 2 odst. 4, čl. 2 odst. 5 a čl. 18 odst. 1.

1.2 Oblast působnosti nařízení

Nařízení se obecně vztahuje na „linkovou dopravu“ (dopravu v určených intervalech a na určených trasách, kdy cestující nastupují a vystupují na předem určených zastávkách) pro nespecifikované kategorie cestujících, pokud se jejich místo nástupu nebo místo výstupu nachází na území členského státu[2].

1.3 Obsah nařízení

Cestující ve všech druzích linkové dopravy bez ohledu na přepravní vzdálenost podle jízdního řádu požívají těchto základních práv:

1) práva na nediskriminační podmínky dopravy (zejména na nediskriminační tarify);

2) práva na přístup k přepravě pro osoby se zdravotním postižením nebo se sníženou pohyblivostí bez jakýchkoli dodatečných nákladů (dopravce může odmítnout přepravu cestujících se zdravotním postižením jen tehdy, není-li jejich přeprava vzhledem ke konstrukci vozidla, autobusové zastávky nebo terminálové infrastruktury fyzicky možná, nebo pokud by jejich přepravou došlo k porušení požadavků na zdraví a bezpečnost);

3) práva na minimální pravidla, pokud jde o cestovní informace poskytované všem cestujícím před cestou a během ní, včetně informací o jejich právech;

4) práva na mechanismus vyřizování stížností, který musí dopravci zpřístupnit všem cestujícím, a

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 ze dne 16. února 2011 o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 (Úř. věst. L 55, 28.2.2011, s. 1).

[2] Omezený počet ustanovení se pak vztahuje i na „příležitostnou dopravu“, kdy je skupina cestujících vytvořena z podnětu zákazníka nebo dopravce (nejdůležitější jsou v tomto směru ustanovení o odškodnění a pomoci, které jsou dopravci povinni poskytnout, dojde-li k úmrtí, zranění, ztrátě nebo poškození v důsledku dopravní nehody).

5) práva na nezávislé vnitrostátní subjekty v každém členském státě, které mají pravomoc nařízení prosazovat a případně ukládat sankce[3].

Pokud přepravní vzdálenost podle jízdního řádu činí 250 km nebo více, mají cestující v linkové dopravě rovněž následující dodatečná práva:

6) právo na vydání (elektronického nebo tištěného) přepravního dokladu nebo jiného dokumentu opravňujícího k přepravě;

7) právo na odškodnění a pomoc v případě úmrtí či zranění cestujících nebo ztráty či poškození zavazadel v důsledku nehody;

8) právo na informace v případě zrušení spoje nebo zpoždění na odjezdu;

9) právo na náhradu plné ceny jízdného nebo přesměrování v případě zrušení spoje nebo velkého zpoždění při odjezdu;

10) právo na odpovídající pomoc v případě zrušení nebo velkého zpoždění spoje (pouze v případě cest s plánovanou dobou delší než tři hodiny);

11) právo na odškodnění až do výše 50 % ceny jízdného, jestliže dopravce v případě zrušení nebo velkého zpoždění spoje nenabídne cestujícímu možnost výběru mezi náhradou ceny jízdného a přesměrováním, a

12) právo na zvláštní pomoc v autobusových terminálech i ve vozidlech pro osoby se zdravotním postižením nebo se sníženou pohyblivostí bez jakýchkoli dodatečných nákladů.

2. Výjimky z působnosti nařízení[4]

2.1 Vynětí vnitrostátní linkové dopravy z oblasti působnosti nařízení v souladu s čl. 2 odst. 4 nařízení

Členské státy mohly do 28. února 2017 na transparentním a nediskriminačním základě vyjmout z uplatňování jiných než základních práv čistě vnitrostátní linkovou dopravu, jejíž přepravní vzdálenost podle jízdního řádu činila 250 km a více. Tuto výjimku lze jednou prodloužit až o čtyři roky (nejpozději do 28. února 2021).

V roce 2013, když nařízení vstoupilo v platnost, výjimky tohoto typu uplatnilo celkem 13 členských států (Česká republika[5], Řecko, Estonsko, Francie, Chorvatsko, Lotyšsko,

[3] Jelikož je uvedené nařízení uvedeno na seznamu v příloze nařízení (ES) č. 2006/2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele, mohou vnitrostátní orgány účastnící se spolupráce v oblasti ochrany spotřebitele v EU vzájemně spolupracovat na šetřeních porušování práv cestujících v autobusové a autokarové dopravě a používat donucovací opatření založená na spolupráci, aby odradily poskytovatele od porušování uvedených práv.

[4] Komise na základě informací poskytnutých členskými státy zveřejňuje aktualizovaný seznam výjimek udělených členskými státy na adrese: https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/themes/passengers/road/doc/exemptions-from-bus-coach-passengers-rights-and-obligations.pdf

[5] Česká republika udělila pouze výjimky z článku 8, 19 a 21 nařízení.

Maďarsko[6], Nizozemsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko a Spojené království).

V roce 2017 se 8 členských států (Chorvatsko, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko a Spojené království) rozhodlo tuto výjimku prodloužit[7].

2.2 Vynětí linkové dopravy, jejíž významná část (zahrnující alespoň jednu zastávku) je provozována mimo Unii v souladu s čl. 2 odst. 5 nařízení

V případě linkové dopravy mohou členské státy rovněž stanovit výjimky z uplatňování celého nařízení, pokud je významná část spoje (včetně alespoň jedné zastávky podle jízdního řádu) provozována mimo EU. Platnost těchto výjimek, které rovněž musely být uděleny na transparentním a nediskriminačním základě, skončila dne 28. února 2017, ale bylo možno ji jednou prodloužit o čtyři roky (nejdéle do 28. února 2021).

V roce 2013 výjimky tohoto typu udělilo celkem 14 členských států (Německo, Řecko, Estonsko, Francie, Chorvatsko, Itálie, Lotyšsko, Maďarsko, Nizozemsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Finsko a Spojené království).

V roce 2017 se celkem 9 členských států (Chorvatsko, Estonsko, Finsko, Maďarsko, Lotyšsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Spojené království) rozhodlo tuto výjimku prodloužit[8].

2.3 Vynětí linkové dopravy z působnosti všech nebo některých ustanovení souvisejících s právy cestujících se zdravotním postižením nebo sníženou pohyblivostí v souladu s čl. 18 odst. 1 nařízení

Členské státy mohou vyjmout vnitrostátní linkovou dopravu z použití všech nebo některých ustanovení kapitoly III nařízení týkajících se práv cestujících se zdravotním postižením a osob se sníženou pohyblivostí za předpokladu, že zajistí, aby úroveň ochrany osob se zdravotním postižením a osob se sníženou pohyblivostí podle jejich vnitrostátních předpisů byla přinejmenším stejná jako podle nařízení. Členské státy o těchto udělených výjimkách uvědomí Komisi. V případě, že se má za to, že tato výjimka není v souladu s požadavkem, aby byla úroveň ochrany osob se zdravotním postižením a osob se sníženou pohyblivostí podle jejich vnitrostátních předpisů přinejmenším stejná jako podle nařízení, přijme Komise vhodná opatření.

Výjimku podle čl. 18 odst. 1 nařízení žádný členský stát neudělil.

[6] Výjimka udělená Maďarskem se nevztahuje na článek 7 a čl. 16 odst. 1 nařízení.
[7] Dne 20. prosince 2018, v době dokončení této zprávy, tytéž členské státy výjimku uplatňovaly.
[8] Dne 20. prosince 2018, v době dokončení této zprávy, tytéž členské státy výjimku uplatňovaly.

3. Konzultace se zúčastněnými subjekty a vnitrostátními donucovacími orgány o výjimkách

Komise před předložením své zprávy Evropskému parlamentu a Radě o uplatňování nařízení (EU) č. 181/2011[9] v roce 2016 konzultovala uplatňování nařízení se zúčastněnými stranami. Organizace zastupující cestující[10] během této konzultace kritizovaly členské státy za to, že udělily příliš vysoký počet výjimek. Rozsáhlé uplatňování výjimek podle jejich názoru zbavuje cestující možnosti plně požívat jejich práv a snižuje právní jistotu (zejména proto, že cestující mohou jen těžko vědět, jaké výjimky ten který členský stát uplatňuje).

Komise proto v téže zprávě vybídla členské státy, které udělily výjimky z nařízení, aby do 28. března 2017 přezkoumaly, zda je s ohledem na jejich zkušenosti nezbytné tyto výjimky zachovat.

V září 2017 provedla Komise průzkum, v němž se obrátila na vnitrostátní donucovací orgány a žádala je, aby vysvětlily, proč se jejich členské státy rozhodly tyto výjimky uplatňovat nebo neuplatňovat[11].

Členské státy vysvětlily své rozhodnutí výjimky udělit takto: Česká republika, Maďarsko a Nizozemsko vyjmuly čistě vnitrostátní linkovou dopravu s cílem dát vnitrostátním poskytovatelům více času na přípravu na uplatňování nařízení a na uskutečnění nezbytných investic (např. do přístupnosti vozového parku a infrastruktury). Estonsko a Lotyšsko tyto služby vyjmuly, protože by uplatňování nařízení na vnitrostátní dopravu v plném rozsahu pro jejich poskytovatele představovalo výraznou zátěž a vedlo by k ukončení provozu některých linek. Chorvatsko výjimku udělilo na žádost vnitrostátních poskytovatelů. Spojené království výjimku udělilo v souladu s všeobecnou vládní politikou, kterou je využít všech výjimek z právních předpisů EU, které by mohly přinést snížení nákladů pro podniky.

Německo, Estonsko. Lotyšsko a Nizozemsko vysvětlily, že vyjmuly linkovou dopravu, jejíž podstatná část je poskytována mimo Evropskou unii, aby vyjednaly dvoustranné dohody o silniční přepravě cestujících se třetími zeměmi a zahrnuly do těchto dohod obdobné články o právech cestujících.

4. Závěr

Několik členských států během prvních čtyř let použitelnosti nařízení udělilo celou řadu výjimek, aby se poskytovatelé autobusové a autokarové dopravy mohli na jeho uplatňování připravit. V roce 2017, když měly členské státy znovu posoudit, zda je třeba výjimky zachovat, vyjádřily některé z nich názor, že autobusoví a autokaroví dopravci jsou připraveni na plné uplatňování nařízení a že tyto výjimky již nejsou potřeba. Deset členských států však jednu nebo dvě výjimky stále uplatňuje.

[9] COM(2016) 619 v konečném znění.
[10] Evropské fórum zdravotně postižených (EDF) a Evropská federace cestujících (EPF).
[11] http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeeting&meetingId=2166